

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. Proponuntur, ac reiiciuntur duæ aliæ sententiæ superiori affines de
essentia intellectionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

verò alterum. Verum quia libro quinto huiusmet operis fuscò ostensum est, Deum, & creaturam vniocè conuenire in ratione entis, substantiæ, spiritus, viuentis, & intelligentis; idcirco aliter respondeo, ab inferioritate scilicet, atque omni ex parte illimitata perfectione diuini intellectus proficisci, quod per seipsum & absque vilo actu positio realiter distincto non solum possit intelligere, sed etiam actu intelligat: quare cum intellectus creatus, finitus, atque imperfectus sit, sanè non poterit per seipsum, tanquam per formam principalem, actu intelligere. Adice, rationes, quibus supra probauimus intellectum creatum adminiculo formæ intermediæ sibi superaddita egere ad intelligendum, haudquaquam militare in intellectu Dei: vnde præter eas non aliam esse disparitatis rationem exigendam inter vtrumque illum intellectum, quod attinet ad præfens institutum.

18 Obiiciunt quartò. Anima nostra sentit, doletque immediatè, vt B. Augustinus de immortalitate animæ & de quantitate animæ, aliisque in locis perspicuè docet: & tamen non sentit per sensationem in se intrinsecè receptam, atque à se distinctam: aut, quod recidit in idem non informatur intrinsecè per sensationem à qua dicatur sentiens: quo fit vt etiam intellectus omni sensu longè perfectior possit intelligere absque physica mutatione sui, & sine intellectione aliqua quæ sit forma in eo intrinsecè recepta: nimirum per seipsum præcisè, ac veritatem obiectiuam rei intelligibilis. Consequentia perspicua est. Antecedens autem suadetur, quoad posteriorem eius partem: nam de priori vix potest esse dubium: si sensio esset forma intrinsecè recepta in anima spiritali, sanè in hac, non obstante eius spiritalitate, recipi posset, & deberet aliqua forma materialis, & extensibilem enim quis neget esse sensationem internam, aut externam? atqui formam materialem, & extensibilem in subiecto immateriali & inextenso intrinsecè recipi omnino repugnat.

19 Respondeo, nec tam certum esse atque existimant aduersarij, neque tam è mente Augustini, quod anima nostra denominetur immediatè sentiens, & dolens. Quid enim? si non anima, sed compositum ex ipsa & corpore immediatè sentiat, doleatque: huiusmodi autem compositum vt sentit sic etiam recipit intrinsecè sensationem altera sui parte, videlicet in corpore. Responderi etiam potest, & fortassis probabilius, animam quidem per seipsam, ac prout condistinguitur à corpore sentire, & dolere immediatè: at non quin intrinsecè informeretur à sensatione. Quod autem hæc sit materialis, & illa spiritalis non obest: siquidem vnio animæ rationalis, qua de loquimur, cum corpore materialis est: & tamen intrinsecè informat animam spiritualem, eamque denominat physicè vnitam: vnde similiter, &c. Itaque sensio materialis vel non inhæret animæ rationali, sed, vt aliqui putant, ei intrinsecè tantum adhæret; vel etiam intrinsecè erit in ea tanquam in subiecto inhærens, sed tamen non in ea sola, sed simul in corpore tanquam in alio partiali subiecto inhærens. Cæterum contra conceptum subiecti materialis tantum esse potest, quod vel sit non solum adhærens intrinsecè, sed inhærens respectu formæ materialis, vel quod intuitu illius sit subiectum inhærens adæquatam.

20 Quintò tandem obiiciunt aduersarij. Si intellectio creata esset forma aliqua ab intellectu distincta in eoque recepta, certè talis forma separata propriè intelligeret, & simul non intelligeret: implicat ergo contradictionem; & repugnantiam terminorum eiusmodi forma accidentalis, in qua intellectioem crea-

tam supra collocauimus. Prior sequelæ pars perspicua est, quia nullum accidens per se loquendo habet propriè & formaliter denominationem quam tribuit, sed tantum virtualiter: & nec albedo est propriè alba, nec nigredo nigra, nec longitudo longa, &c. de quo supra lib. 3. tract. 8. cap. 7. cum sermo fuit de modis habere: forma igitur illa accidentalis, in qua constitui solet intellectio, propriè dici non poterit intelligens. Posterior verò sequelæ pars priori ex diametro opposita probatur: quia idcirco diuinus intellectus propriè intelligit, quoniam habet intellectioem per identitatem solam, quin eam recipiat, aut per illam realiter informeretur: at forma accidentaria, de qua disputamus, habet intellectioem per identitatem: quidni ergo per eam propriè intelligat, siue animæ coniuncta, siue ab ea separata?

21 Respondeo, non idèò præcisè Deum intelligere propriè, quia habet intellectioem per identitatem, sed etiam quia est substantia intellectualis ac subsistens; quæ sola capax est propriè intelligendi: quare tamen si forma aliqua accidentaria per identitatem intellectio sit, non propterea strictè intelligit, nimirum quia non est substantia, aut intellectus subsistens. Itaque contradictionis nobis obiectæ prior pars sola sequitur; non vero posterior: proinde obiectio tota nihil habebit efficacitatis. Plura alia argumenta, pro hac sententia in qua versamur, Capreolus vbi supra refert, atque refellit; quæ tamen, quia minoris momenti, omitto.

CAPVT III.

Proponuntur, ac reiciuntur dua alie sententia Superiori affines de essentia intellectiois.

22 Prior earum est, intellectioem consistere essentialiter in qualitate aliqua intellectui intrinseca, eique superaddita necnon simul in obiecto: ac proinde intelligere esse denominationem partim intrinsecam, partimque extrinsecam intellectui, ab eo tamen realiter adæquatè distinctam. Ita nonnulli Neoterici, qui ex hac doctrina colligunt, cognitionem representantem rei alicuius quidditatem, cuiusmodi est in nobis bona pars conceptuum abstractiuorum, non posse mutare obiectum, aut modò hoc, modò illud percipere, eò nimirum quod quidditas, atque essentia rerum semper eadem, inuariataque maneat, nec vllam subeat vicissitudinem, aut mutationem: cæterum cognitionem tendentem in existentiam alicuius rei, siue in rem prout existentem, quales sunt cognitiones intuitiua omnes, aut certè pleraque, posse mutare obiectum, & nunc hoc, nunc illud representare: hinc autem esse, vt propositio modò vera modò falsa esse possit: videlicet si prius affirmet, Petrum, verbi gratia, currere in instanti A. postea verò mutet obiectum affirmetque, Petrum currere in instanti B. quin tamen in hoc posteriori reipsa currat, sed in solo illo anteriori.

23 Eiusdem sententiæ videtur fuisse Scotus in 3. dist. 14. quæst. 2. §. *Sed si ista via terra non placet, & in 1. dist. 1. quæst. 2. §. Actus omnis habens primum obiectum*; quibus locis docet, actum illum, per quem anima Christi videt Verbum, talem quidem esse, vt sit sufficienter ostensiuus creaturarum, quæ in Verbo relucet, easque manifestare posse non simul, sed successiue, & modò has modò illas; atque hoc sensu verum illud esse, quod à multis dici consuevit, Christum videre omnia in Verbo simul, non actu, sed habitu; nimirum quia simul habet actum intellectus, qui

qui successiue possit omnia representare. Hanc eandem sententiam non solum Scoto, verum etiam Guillelmo Varoni tribuit Gabriel in 3. distinct. 14. quæst. vnica opinione 4. Pari modo de visione Dei & ontini vniuersum cognitione sentit Bonauentura eadem distinct. 14. quæst. 3. vbi explicat similiter, quatenus anima Christi videat omnia in Verbo simul habitu, non actu, quia scilicet habet vnum habitum cognitionis, vi cuius possit omnia successiue pro arbitrio suo in Verbo legere, & videre. Hunc autem habitum docet esse ipsam rationem Dei; in hac verba circa medium quæstionis ibi: *Si ergo aliquo habitu cognoscit omnia, que cognoscit Verbum, necesse est quod cognoscat per illam cognitionem, que quidem est habitus comprehensoris, vel comprehensionis.* Eandem etiam sententiam sequuntur Marilius & alij scholastici antiqui, quos longum esset expendere. Illud tamen animaduerte, antiquos huius sententiæ assertores distinguere inter obiectum primarium, & secundarium; & respectum intentionalem ad solum hoc posterius esse cognitioni ex parte extrinsecum tueri: Neotericos verò nihil de hac duplici obiecti distinctione curate.

24 Refellitur tamen primò hæc sententia: quia frustra fiunt per plura quæ fieri possunt per pauciora: sed sic est, quod intellectio in sola forma ab intellectu recepta possit consistere: non est ergo, cur simul cum ea forma eius obiectum intellectionem constituat. Secundò: amor non consistit in aggregato per accidens qualitatis voluntari intrinsecæ, & rei amate: pari ergo ratione intellectio, &c. Antecedens suadetur: quia cum voluntas amat, imperatue efficaciter aliquam actionem externam, motum localem, verbi gratia, eiusmodi amor est prior natura motu locali, eiusque vera causa: non ergo constituitur intrinsecè, & essentialiter per illum: aliàs eo non prior esset, sed potius eo posterior, aut simul prior, atque posterior.

25 Tertiò: oppugnatur eadem sententia: quia eius Auctores consequenter ad sua principia docent eandem propositionem, currente Petro, eius cursum affirmare, & eo non currente oppositum affirmare; imò eandem visionem externam, præsentem albedine, eam videre, loco autem albedinis substituta nigredine, hanc, & non illam cernere. Atqui hæc doctrinam apertè falsam esse ostendo: siquidem iuxta eam nullus actus falsus esset, sed potius omnis verus, quo tamen nihil est à veritate magis alienum. Sequelam probo: quoniam vt propositio aliqua affirmans cursum Petri falsa sit, necesse est, vt non currente Petro, eum tamen currere affirmet: nulla autem propositio non currente Petro eius affirmat cursum, sed potius quod non currat: mutato enim obiecto propositionis, eius representatio, iuxta hæc sententiam, mutatur. Confirmatur, & illustratur. Propositio affirmans Petrum actu currere, eo non currente, nec seipsa præcisè id affirmat iuxta aduersarios; neque etiam per cursum actualem sibi propositum, & obiectum, eum eiusmodi cursum nullus detur; nec etiam per non cursum Petri, siquidem non cursum Petri haudquaquam est obiectum eius affirmationis, & potius oppositam constituit affirmationem in contraria sententia.

26 Quæ vterius quartò refellitur: quia ex ea sequeretur, colorem in quantacunque distantia posset videri. Namque visio, iuxta eam, nihil aliud est, quam qualitas aliqua immanens, & eius obiectum: sed huiusmodi qualitas existere poterit, quantumcunque absens sit eius obiectum: ergo & visio. Minor suadetur: ac sumo eandem numero qualitatem videndi:

hæc non dependet à præsentia candoris destinatè sumpti, nec cum ea connectitur, vt aduersarij in confesso habent: & quidem satis coherentè ad sua principia: aliàs ea qualitas sola, ac per seipsam visio esset; vt pote quæ colorem aliquem determinatum per seipsam respiceret: rursus ea qualitas non dependet indeterminatè, & vagè à candoris, nigredinis, aliquidve alterius coloris præsentia: quomodo enim fieri potest, saltem in hac rerum serie, vt eadem numero qualitas vitiua à quouis obiecto indeterminatè sumpto in suo esse dependeat, & non potius pro varietate obiectorum varietur: haud secus ac pro varietate aliarum causarum variantur effectus, vt cernere est in igne, aqua, & reliquis elementis, ac mixtis. Quando ergo obiecta qualitatis visiuæ eam causant, & efficiunt; (aliàs cur absque vilo obiecto existente ea qualitas existere non posset?) certè non erit, quapropter diuersa obiecta diuersam non causent qualitatem, non vero eandem: iam ergo talis qualitas ab obiecto suo indeterminatè sumpto, ac proinde nullo modo dependebit: quidni ergo in eius absentia, seu distantia quantacunque conseruari possit, potentiamque visiuam actu videntem denominare?

27 Quintò reicitur ea sententia: quia ex illa fit, operationes immanentes omnium sensuum externorum posse esse eiusdem omnino speciei. Si quidem qualitas illa immanens visui, est quæ præsentem candore visio candoris est, eius genij est, iuxta aduersarios, vt præsentem quouis alio colore, eius, & non candoris esse possit intuitio: cur ergo qualitas illa immanens visui, & coloris sibi propositi existens visio, si immaneret auditui, denominari non posset à sono auditio, etsi alteri sensui externo inesset, dici non posset similiter ab eius obiecto vel olfactio, vel gustatio, vel tactus. Eo autem ipso quod eademmet qualitas indifferenter visio, auditio, olfactio, gustatio, aut tactus pro varietate obiectorum esse possit, certè qualitates, & operationes immanentes sensuum externorum erunt omnino eiusdem speciei.

28 Postremò oppugnatur eadem sententia: quia intellectio, & volitio terminata ad substantiam Gabrielis, v.g. prout condistinguntur à suo obiecto, inter se specie differunt: huius ergo diuersitatis specificæ munere pro quodam priori altera erit volitio, & altera intellectio: nec eis hæc denominationes extrinsecus, aut formaliter ab obiecto proueniunt. Et quidem non conspicio, in quo consistat vtriusque pro priori intrinsecum, & essentialè discrimen, nisi in eo quod altera sit intellectio, & altera volitio. Antecedens verò argumenti nostri manifestum est: nam si intellectio, & volitio illa, prout condistinguntur ab obiecto suo, ac pro priori ad illud non essent inter se specificè distinctæ, haud quidem pro obiecto possent distingui, ac proinde essent omnino indistinctæ; videlicet quia obiectum vtriusque vnum idemque est, & non aliud per vnam amatur, nisi quod per aliam cognoscitur, ac è conuerso.

29 Altera sententia earum quos ad initium huius capituli polliciti sumus referre, & refellere est Godfredi quodlib. 4. apud Conimbr. lib. 3. de anima quæst. 4. cap. 8. artic. 1. ac tuetur, intellectionem consistere in specie impressa solum recepta in intellectu, ab eoque minime producta. Non placet tamen in primis quia species impressa intellectualis, vt suo loco ostendetur, nihil aliud est quam habitus intellectualis ab actuali intellectione relictus, & ad eius existentiam, primamque productionem neutiquam requisitus: tam ergo dari potest intellectio absque specie impressa quam

quam reperiri potest sine habitu: qui ergo fieri potest, ut vniuersim loquendo in præfata specie consistat:

30 Ad hæc species impressa visui, verbi gratia, nihil aliud fortassis est, quam imago vniuoca obiecti, in pupilla refracta, ibique a nobis conspecta: de quo alibi: sed eiusmodi imago non est visio: ergo nec species. Minor perspicua est: quia eadem imago potest existere in quouis alio perspicuo terminato, v.g. in speculo: atqui visio connaturaliter in speculo existere non potest: aliàs speculum videret. Quod si respondeas videre non posse per visionem sibi inhaerentem, quia est subiectum eius denominationis incapax; in contrarium illud est, quod uti albedo, exempli gratia, connaturaliter constitui nequit in subiecto incapaci ad recipiendam denominationem albi, ita similiter ex natura rei impossibile sit, ut visio collocetur existatue in subiecto incapaci, & inepto ad videndum: nec video sane, quæ hic asserti possit ratio disparitatis.

31 Denique quidquid sit, an species intellectualis, aut sensualis illa sit, quam supra supposuimus, certè qualiscumque sit vtrilibet, id mihi exploratum est, nec sensationem, nec intellectionem dari vnquam de facto, quin à sensu, aut intellectu producantur, quod contra Gotofredum & alios in hunc modum suadeo: sæpè contingit ut quis speciem obiecti recipiat in oculis, quin obiectum videat, ut si aliud agat, ac valdè diuertatur: in sola ergo specie recepta visio de facto non consistit, sed in alia forma subsecuta ad speciem visualem. Quomodo item amor esse potest liber, nisi efficiatur à voluntate? cum omnis libertas posita sit in agendo: ad exemplum ergo amoris debet cognitio ab intellectu effici, & non solum in eo recipi. Præsertim cum Concilium Tridentinum sessione 6. can. 4. ex vna parte definiat, hominem non se habere merè passiuè respectu eorum actuum, quibus disponitur ad iustificationem; & ex alia parte connumeret actum credendi inter dispositiones ad iustificationem necessarias, ut patet ex canone tertio antecedenti: quod si respectu fidei supernaturalis, actusve credendi, licet oportet ad salutem, non se habet merè passiuè noster intellectus, sed actiuè, non video, cur aliter se habere debeat intuitu reliquorum actuum suorum.

C A P V T I V.

Dissoluantur argumenta quedam, pro duabus sententiis de essentia intellectionis, capite præcedenti confutatis.

32 **A**Rgues primò pro priori earum sententiarum. Cognitio, siue intellectio creaturarum in Deo, tamen si sit actus secundus respectu diuini intellectus, ab eo virtualiter distinctus, non est omnino intrinseca, & essentialis Deo, sed per creaturas, quas cognoscit, aliquo modo constituitur; aliàs si eiusmodi cognitio esset ei omnino intrinseca, & identificata, fieret sanè ut Deo creaturam aliquam absolutè futuram non cognoscenti, quia futura non esset, eo ipso deficeret aliquid prædicatum omnino intrinsecum & essentialis quod posset habere: haud sine manifesta mutatione, ac vicissitudinis obumbratione: pari ergo ratione cognitio creata, licet sit actus secundus intellectus creati ab eo realiter distinctus, siue, quod perinde, aliqua eius qualitas, tamen per ipsum obiectum constitueretur intrinsecè, & essentialiter in ratione cognitionis. Confirmatur, & declaratur. Cogni-

tio Dei vt perfectior, sic simplicior est cognitione creata: at cognitio Dei, quatenus formaliter cognitio, coalescit essentialiter ex actu Deo immanenti, siue intrinsecò, atque ex obiecto ei extrinsecò: à fortiori ergo cognitio creata in ratione talis non solum in qualitate intellectui inhaerente, verumetiam in eius obiecto consistit.

33 Respondeo in primis longè verius, ac probabilius esse, quod cognitio diuina, ut talis, ex actu diuini intellectus, & eius obiecto creato haud possit intrinsecè coalescere, aut constitui: siquidem, prius tempore quam existat obiectum, eius existentiam Deus cognoscit verè, & proprie: quod tamen fieri non posset, si cognitio Dei existentiam illam intrinsecè includeret. Deinde si cognitio Dei est prædicatum aliquod ei non omnino intrinsecum, sed ex parte extrinsecum (quod satis ambiguum est, & inter scholasticos Theologos controuersum) ideo est, quia cognitio diuina Deo adesse vel abesse potest, quin propterea prædicatum vllum entitatum ei possit adesse, vel abesse, quæ est eius summa, ac perfectissima immutabilitas: hæc autem ratio non procedit in intellectu creato, quippe qui mutabilis est, ac proinde cognitionem contingentem sibi omnino intrinsecam, atque ab obiecto suo adæquatè, distinctam potest sortiri.

34 Arguunt secundò pro eadem sententia eius assertores. Imago Cæsaris, v.g. in membrana aut papyro descripta, tamen si suis coloribus, suisque lineis Cæsarem representet, cæterum non iis solis eum representat, exprimitur ad viuum, sed potius in ratione imaginis eum representantis, per ipsum etiam Cæsaris lineamenta intrinsecè, & essentialiter constituitur: cuius signum est; quia si Cæsar non ea lineamenta, sed alia longè dissimilia haberet; sanè imago illa non Cæsarem exprimeret, sed alium hominem iis præditum lineamentis. Simili ergo ratione, quamuis aliqua imago in intellectu producta, & recepta obiectum intelligat, representetque, haud tamen per seipsam solam id faciet, sed partim per seipsam partimque per obiecti, cuius est imago transcendentalem veritatem.

35 Respondeo concessio antecedenti, & negata consequentia: ideo namque imago Cæsaris partim colores imagini intrinsecos, & partim lineamenta ipsius Cæsaris essentialiter complectitur, quia talis representatio, siue assimilatio est vera similitudo prædicamentalis, ac proinde more reliquarum relationum prædicamentalem in fundamento, & termino consistit: representatio autem cognitionis propria non est similitudo prædicamentalis, & vniuoca inter fundamentum, & terminum, qualitatem videlicet, quæ cognitio dicitur, & eius qualitatis obiectum: aliàs quò minor esset similitudo prædicamentalis, & vniuoca inter cognitionem & obiectum, eo minus perfectè cognitio obiectum representaret, atque cognitio diuina, quæ est eius maxima dissimilitudo, ac distantia respectu obiecti creati multo minori perfectione, & claritate illud representaret, quam à cognitione creata representatur: quod tamen est euidenter falsum. Adicce, cognitionem representare obiectum suum esse, cum non est, videlicet cum cognitio est falsa: tum autem representatio cognitionis qui potest constitui per esse obiecti, quod non datur? Cæterum imago Cæsaris non representat Cæsarem, nisi hic habeat ea lineamenta, quæ ab eius imagine exprimuntur; ut paulò supra aiebam: quamobrem, &c.

36 Obiciunt tertid aduersarij, pro priori earum sententiarum, quas capite præcedenti profligauimus, Aristotelem